

2.4 VEGETACION VEGETACIÓ

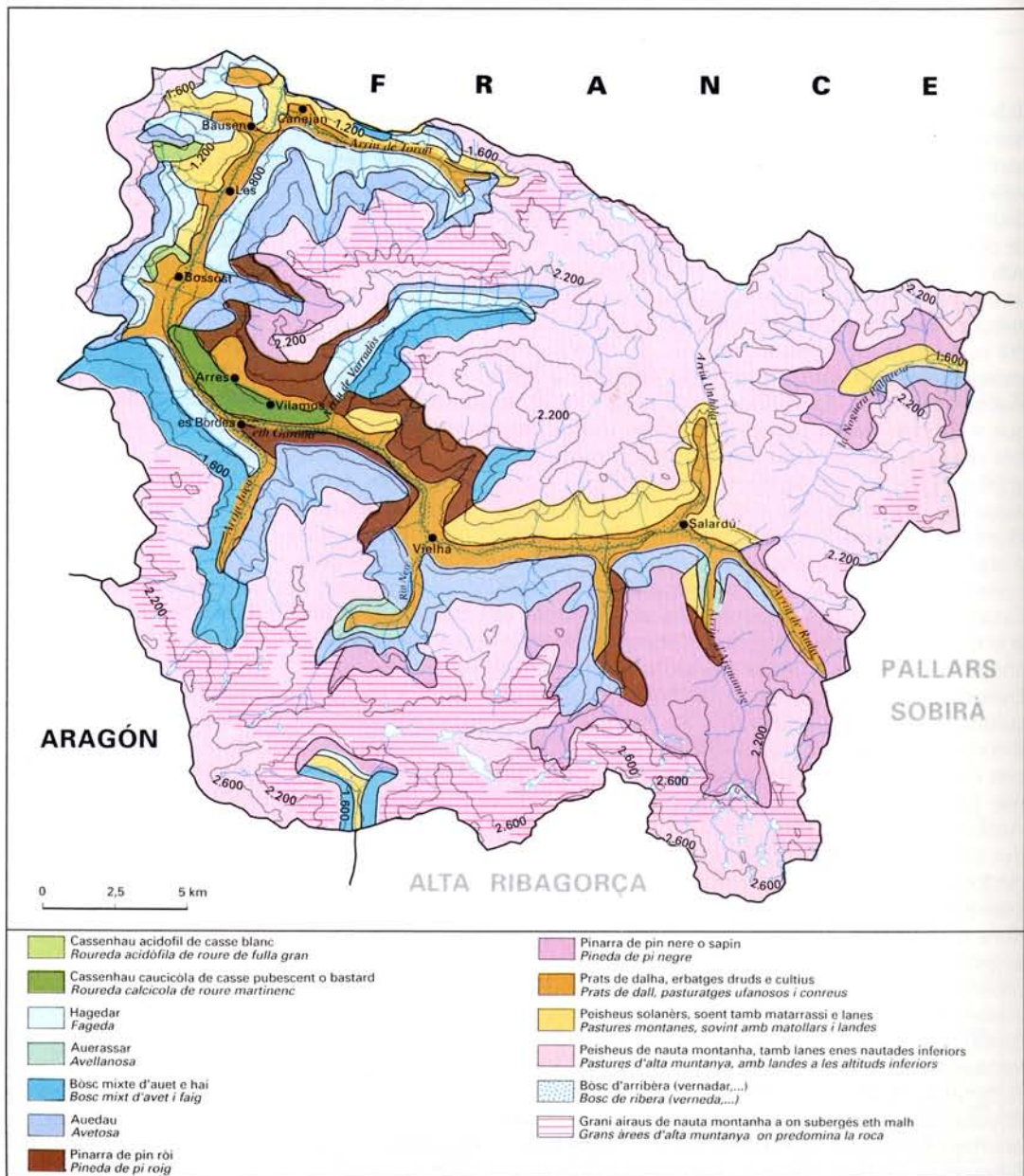
Eth paisatge vegetau dera Val d'Aran ei en bona part plan diferent deth d'aqueri auti que trapam en Pirenèu catalan pr'amor deth plaçament deth parçan, en pendís septentrionau dera sarrada, dubèrt as masses d'aire umerós ascendents provenents der Atlantic. Era vegetacion aranesa acòrde fondamentaument tamb era des autes artigues deth pendís septentrionau des Pirenèus centraus e, ena part baisha dera val, ven a èster ua fin dera vegetacion atlantica de bòsc caducifòli umorós que caracterise es planhères de Gasconha.

Laguens eth parçan i a fondamentaument dus importants factors de variament ena vegetacion, era un adobat pera nautada, com en totes es autes artigues pirenenques, e er aute, plan particular, qu'ei junhut as escambis d'orientacion der èish principau dera val, dera quau depen er aisiment o facilitat de calatge der aire maritim umerós. Per açò cau destriar ena Val d'Aran dues parts plan definides, religades per situacions intermieges. Ena part baisha, de Pònt de Rei enquia es Bòrdes e enquiara Artiga de Lin peraqui, es artigues segondàries reciben plement er aflat atlantic. Era part nauta d'Aran, a on era aigua deth Garona va entar oèst, ei mès barrada e rebrembe mès, pera vegetacion que i mestrege, es artigues deth pendís sud dera sarrada.

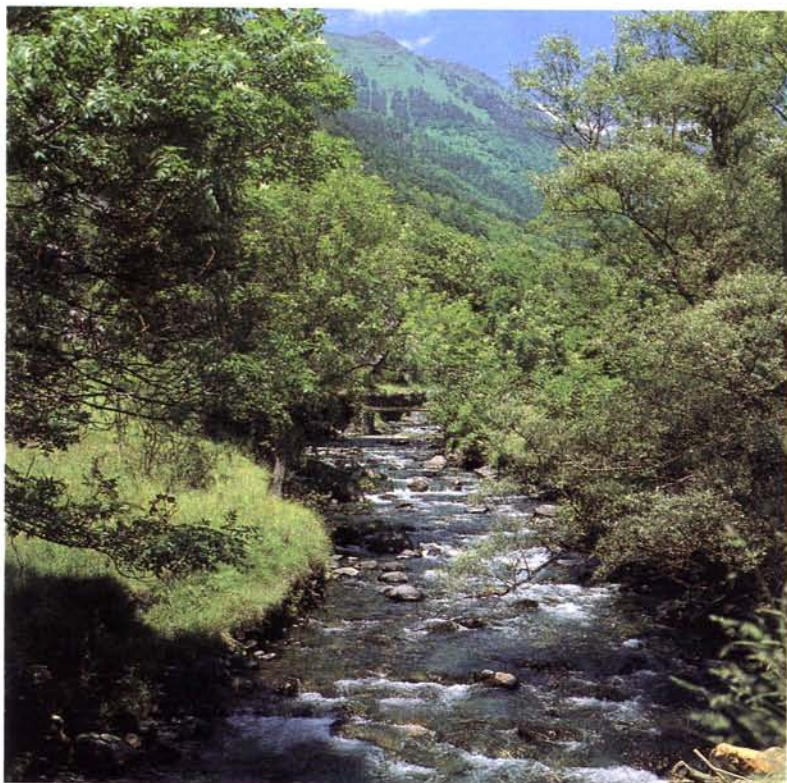
En parçan d'Aran podem veir, donc, er aparent paradòxe que, per contra d'aquerò qu'ei normau, era umiditat aumete e era vegeta-

El paisatge vegetal de la vall d'Aran és en bona part molt diferent del de la resta dels Pirineus catalans a conseqüència de la situació d'aquesta contrada, en el vessant septentrional de la serralada, obert a les masses d'aire humit ascendents provinents de l'Atlàntic. La vegetació aranesa concorda bàsicament amb la de les altres valls del vessant septentrional dels Pirineus centrals i, a la part baixa de la vall, ve a ésser un final de la vegetació atlàntica de bosc caducifoli humit que caracteritza les planes de Gasconya.

Dins la comarca hi ha bàsicament dos importants factors de variació en la vegetació, l'un condicionat per l'altitud, com a totes les altres valls pirinenques, i l'altre, molt particular, que va lligat als canvis d'orientació de l'eix principal de la vall, de la qual depèn la facilitat de penetració de l'aire marítim humit. Per això cal distingir a la vall d'Aran dues parts ben definides, enllaçades per situacions intermèdies. A la part baixa, de Pònt de Rei a Es Bòrdes i a l'Artiga de Lin aproximadament, les valls

Vegetacion actuau
Vegetació actual
(O. Bolòs-J. M. Ninot)

Er Arriu de Varradòs
El riu de Varradòs

cion; se vire més suberabondosa e fresqueirosa a mesura que devaram arriu enjós.

Ena baisha Val d'Aran era parentat dera flòra e dera vegetacion tamb es aretigues vesies deth pendís nòrd des Pirenèus ei complèta. Era vegetacion se i esparg en ua seria de listratges nautitudinaus plan definitis:

Listratge submontan (peth torn des 500 as 800-900 m), des cassenhau umidi de casse (*Quercus robur*) e de casse de huelha grana (*Q. petraea*). Era comunautat principau en paisatge non pas abismat per òme seria eth cassenhau umit (*Isopyro-Quercetum roboris*), que plan viatges ei un bòsc mixte que, ath cant des casses, conten hereishe de huelha grana (*Teucrio-Quercetum petraeae*). Actuaument era accion der òme ei fòrça importanta en aguest listratge inferior, e eth quau ath cant de boscarrots residuaus, ten ua grana estenuda eth prat de dalhatge (*Malvo-Arrhenatheretum*) e, enes pales o arribentors, eth gèrm de bròc (*Carlino-Brachypodietum pinnati*), eca. Ath hons des artigues ei frequent eth vernetar (*Equiseto-Alnetum*).

Listratge montan (peth torn des 800-900 as 1.100-1.300 m), deth hagedar. En aguestes beròies hagedes eth solèr se capèr en printemps d'un tapis ric e diversificat d'èrbes silvaticques tendres que florissen abantes que era possa deth huelhatge submergisque eth bòsc ena ombrina. Aquesta estructura deth hagedar, tamb un tapit estrat erbós, ven a èster en hèt estonant en comparèr tamb es parçans catalans, a on en generau eth clima non ei pas apropiat entà aguesta sòrta de bòsc dera Euròpa umida. Aquiu a on eth hagedar a despareshut, se i hèn prats de dalhatge montans (*Polygono-Trisetion*), gèrms e peisheus diversificats (*Mesobromion*, eca.) Eth hagedar tamb beutat torne a campar ena cabeçada dera Noguèra Ribagorçana, eth quau a despient d'apertier ath pendís sud pirenenc, jos er aflat deth gran centre de condensacion dera Maladeta, gaudís d'un clima anormaument umerós. En aguest airau existissen tanben ues des pògues torbières de mosses aigudoses tamb bròc de moracàs (*Ericion tetralicis*) que i a en Catalunya, es quaus aué per aué son en grèu perill de desaparicion, degalhades peth torisme grossièr e desconeishent.

Listratge subaupin (peth torn des 1.100-1.300 m as 2.100-2.200 m). Era sua part inferiora (enquia uns 1.700-1.800 m) correspon ath país der auedau (*Galio-Abietetum* e *Scillo-Fagetum abietetosum*). Eth gran bòsc d'auets (*Abies alba*) capèr espanrides superfícies, subertot enes ombrèrs. Es plantes qu'acompanhen er auet an un papèr relatiuament segondari ena comunautat, e a maugrat que son desparières segon es endrets, en generau balhen ar auedau un caràcter intermiei enter eth hagedar e eth bòsc de conifères que ena zòna boreau se nomena taigà. Ath torn des 2.000 m, quan eth

secundàries reben plenament la influència atlàntica. La part alta d'Aran, on l'aigua de la Garona va cap a l'oest, és més tancada i recorda més, per la vegetació que hi predomina, les valls del vessant sud de la serralada.

A la comarca d'Aran podem observar, doncs, l'aparent paradoxa que, al contrari del que és normal, la humitat augmenta i la vegetació es torna més exuberant i frescal a mesura que baixem riu avall.

A la baixa vall d'Aran l'afinitat de la flora i de la vegetació amb les de les valls veïnes del vessant nord dels Pirineus és completa. La vegetació s'hi disposa en una sèrie d'estatges altitudinals ben definitis:

Estatge submontà (500 a 800-900 m aproximadament), de les rouedes humides de roue pèrol (*Quercus robur*) i de roue de fulla gran (*Q. petraea*). La comunitat principal en el paisatge no alterat per l'home seria la roueda humida (*Isopyro-Quercetum roboris*), que moltes vegades és un bosc mixt que, al costat dels roures, conté freixe de fulla gran (*Teucrio-Quercetum petraeae*). Actualment l'acció de l'home és molt important en aquest estatge inferior, en el qual, al costat de bosquets residuaus, ocupa una gran extensió el prat de dall (*Malvo-Arrhenatheretum*) i, als costers, la landa de bruguerola (*Carlino-Brachypodietum pinnati*), etc. Al fons de les valls és freqüent la verneda (*Equiseto-Alnetum*).

Estatge montà (de 800-900 m a 1.100-1.300 m aproximadament), de la fageda. A les magnífiques fagedes amb joliu araneses (*Scillo-Fagetum*) el sol es cobreix a la primavera d'una catifa rica i variada d'herbes silvaticques tendres que floreixen abans que la creixença del fullatge submergeixi el bosc en la penombra. Aquesta estructura de la fageda, amb un dens estrat herbaci, resulta excepcional a Catalunya, on en general el clima no és apropiat per a aquesta mena de bosc de l'Europa humida. Allà on la fageda ha desaparegut, s'hi fan prats de dall montans (*Polygono-Trisetion*), landes i pasturatges variats (*Mesobromion*, etc.) La fageda amb joliu reapareix a la capçalera de la Noguera Ribagorçana, la qual tot i pertànyer al vessant sud pirinenc, sota la influència del gran centre de condensació de la Maladeta, gaudeix d'un clima anormalment humit. En aquesta àrea existeixen també unes de les poques torberes d'esfagnes amb bruc d'aiguamoll (*Ericion tetralicis*) que hi ha a Catalunya, les quals a hores d'ara estan en greu perill de desaparició, malmeses pel turisme desconsiderat.

Estatge subalpí (1.100-1.300 m a 2.100-2.200 m aproximadament). La seva part inferior (fins a uns 1.700-1.800 m) correspon al país de l'ave-tosa (*Galio-Abietetum* i *Scillo-Fagetum abietetosum*). El gran bosc d'auets (*Abies alba*) cobreix extenses superfícies, sobretot als obacs. Les plantes que acompanyen l'auet tenen un paper relativament secundari en la comunitat i, bé que són diferents segons els indrets, en general donen a l'ave-tosa un caràcter intermedi entre la fageda i el bosc de conifères que a la zona boreal hom anomena taigà. Vora els 2.000 m,

Bosc de caducifuelhums e perennifòlis, ena tardoada
Bosc de caducifolis i perennifolis, a la tardor

clima ja ei tròp dur entar auedau, lo captrè ua listra de bòsc mixte (*Saxifrago-Rhododendretum blechno-betuletosum*) de bedoths (*Betula pubescens* e *B. pendula*), besurp (*Sorbus aucuparia*), pin nere (*Pinus mugo* subsp. *uncinata*), ...acompanhats pes arbilhons e garrabustes abituaus d'aguest nivèu nautitudinau: eth gauèc (*Rhododendron ferrugineum*), era abajoèra (*Vaccinium myrtillus*), eca. Se sage d'un paisatge comparable ath des bedorars subartics d'Escandinàvia. En tot eth listratge subaupin soent captrèn era vegetacion forestau peisheus acidofils de "peu de can" (*Nardus stricta*) e tanben comunautats pròpies d'endrets especiaus (moracàs, calhauères, avalancades, eca).

Listratge aupin, des prats naturaus. I apertien es nauts montanhes peth dessús de 2.000-2.200 m. Enes tèrres planèras eth prat principau serie mestrejat, segon sembla, pera cotèla (*Cares curvula*), com enes Aups, e non pas per festuques, com enes Pirenèus mès secs. Mès ena vegetacion actua, aguest prat (*Gentiano-Caricetum curvulae*) ten pòga estenuda, e per contra abonden eth prat acidofil de "peu de can" e es comunautats condicionades peth relèu plan escalabrós, com ei es gispets (*Festucion eskiae*) o comunautats de malh e de peiregam.

Ena nauta Val d'Aran, ar èst des Bòrdes, eth caractèr atlantic deth paisatge s'amendris fòrça, tament que era similitud tamb es artigues deth pendís meridionau pirenenc ei plan considerable. Eth bòsc caducifòli umerós, cassenhau e hagedar, desapareish o, aumens, se redusís e passe a èster segondari en paisatge. Per contra campe eth bòsc submediterraneu de casse pubescent (*Buxo-Quercetum humilis*=*B.Q. pubescentis*), mès tanplan que non a pas eth caractèr mestrejant des artigues meridionaus, senon que se manten recaptat enes pales baishes mès solelhoses. D'aute biabis, es termiaris nautitudinaus enter es desparièrs listratges tiren entà plaçà-se un shinhau mès ensús.

Era màger part deth listratge montan sembla que serie prenut, en estat naturau, per pinarres de pin ròi (*Deschampsio-Pinion sylvestris*), sustot enes pales mès o mens solelhques. Er auedau se manten encara, estenut e verturiós, enes ombrèrs (sustot *Galio-Abietetum*), e sembla que serie eth bòsc mestrejant en aguesta orientacion. Enes arribents umorosi e as pès des pales aguesti bòsqui aciculifòlis alternarien tamb bòsc caducifòli mixte deth tipe der

quan el clima ja és massa dur per a l'avetosa, la substitueix una garlanda de bosc mixt (*Saxifrago-Rhododendretum blechno-betuletosum*) de bedolls (*Betula pubescens* i *B. pendula*), moixera de guilla (*Sorbus aucuparia*), pi negre (*Pinus mugo* subsp. *uncinata*),... accompagnats pels arbusts habituals d'aquest nivell altitudinal: el neret (*Rhododendron ferrugineum*), la nabissera (*Vaccinium myrtillus*), etc. Es tracta d'un paisatge comparable al dels bedollars subartics d'Escandinàvia. A tot l'estatge subalpí sovint substitueixen la vegetació forestal pasturatges acidòfils de pèl caní (*Nardus stricta*) i també comunitats pròpies d'indrets especials (aigumolls, pedrusques, etc.).

Estatge alpí, dels prats naturals. Hi pertanyen les altes muntanyes per damunt de 2.000-2.200 m. A les terres planeres el prat principal seria dominat, segons sembla, pel càrex corbat (*Carex curvula*), com als Alps, i no per festuques, com als Pirineus mès secs. Però, en la vegetació actual, aquest prat (*Gentiano-Caricetum curvulae*) ocupa poca extensió, i en canvi abunden el prat acidòfil de pèl caní i les comunitats condicionades pel relleu molt abrupte, com ara gispets (*Festucion eskiae*) o comunitats de roca i de pedruscall.

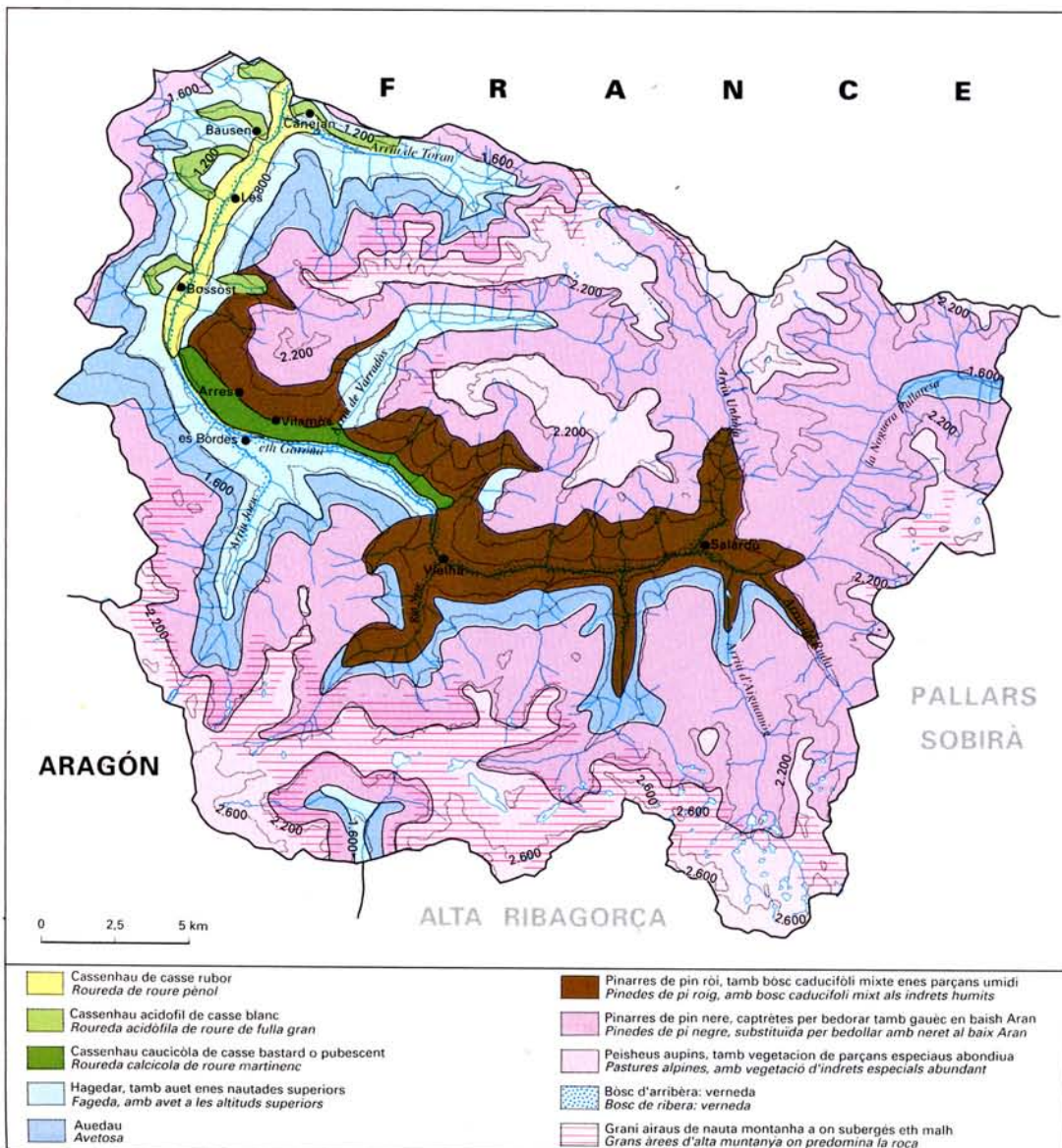
A l'alta vall d'Aran, a l'est d'Es Bòrdes, el caractèr atlàntic del paisatge s'atenua molt, de manera que la semblança amb les valls del vessant meridional pirinenc és molt considerable. El bòsc caducifoli humit, roureda i fageda, desapareix o, almenys, es redueix i passa a ésser secundari en el paisatge. Apareix en canvi el bòsc submediterrani de roure martinenc (*Buxo-Quercetum humilis* = *B.Q. pubescentis*), bé que de bon tros no té el caractèr dominant de les valls meridionals, sinó que es manté refugiat als

Vegetacion aupina e subaupina
Vegetació alpina i subalpina

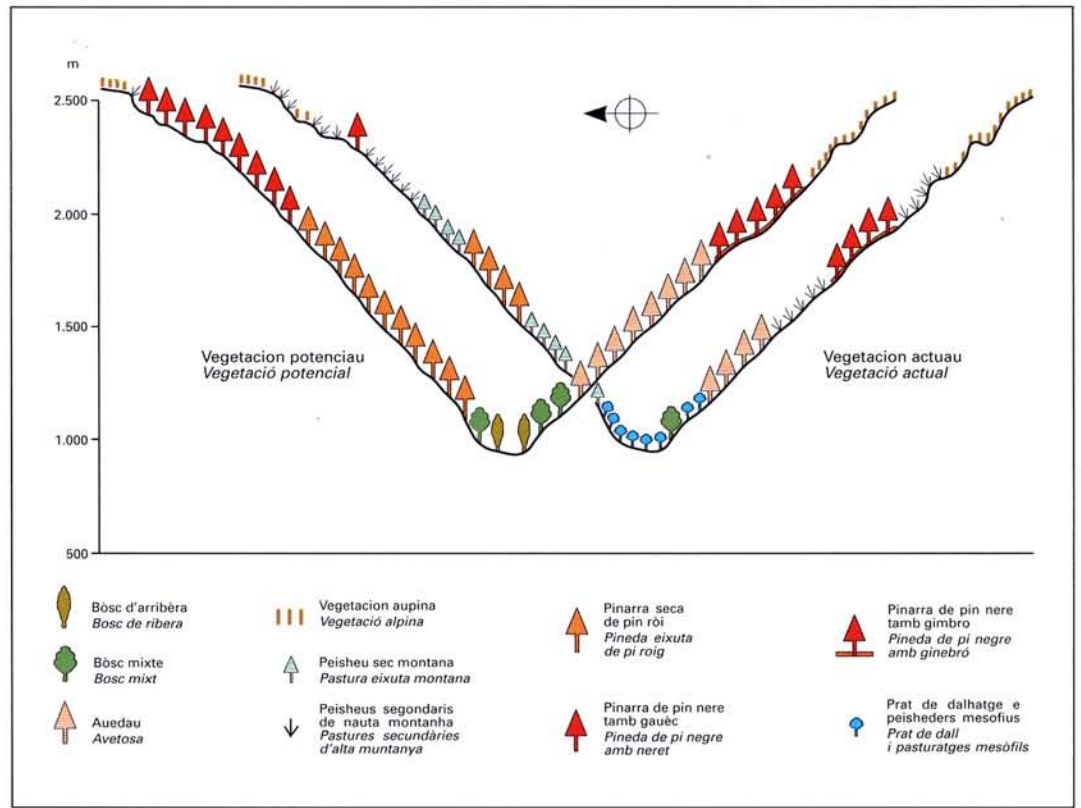
Hepatico-Cotyletum, tamb herèisho de huelha grana (*Fraxinus excelsior*), auerassèr (*Corylus avellana*), eca. Mès, grana part dera vegetacion forestau d'aguest listratge a desapareishut, subertot enes solanes, caprèta per peisheus desparsièrs e gèrns, ath hons des artigues, s'escampilhen eth prat de dalhatge e peishedèrs. Mès ensús, enes listratges subaupin superior e aupin, es diferéncias envèrs tamb era part mès occidentau deth parçan non son pas guaire remercadés. Cau veir, de tota faïçon, que era listra subaupina de bedoths se redusís tanplan e que eth pin nere passe a èster

vessants baixos més assolellats. D'altra banda, els límits altitudinals entre els diferents estatges tendeixen a situar-se una mica més amunt. La major part de l'estatge montà sembla que seria ocupada, en estat natural, per pinedes eixutes de pi roig (*Deschampsio-Pinion sylvestris*), sobretot als vessants més o menys solells. L'avetosa es manté encara, extensa i vigorosa, als obacs (sobretot *Galio-Abietetum*), i sembla

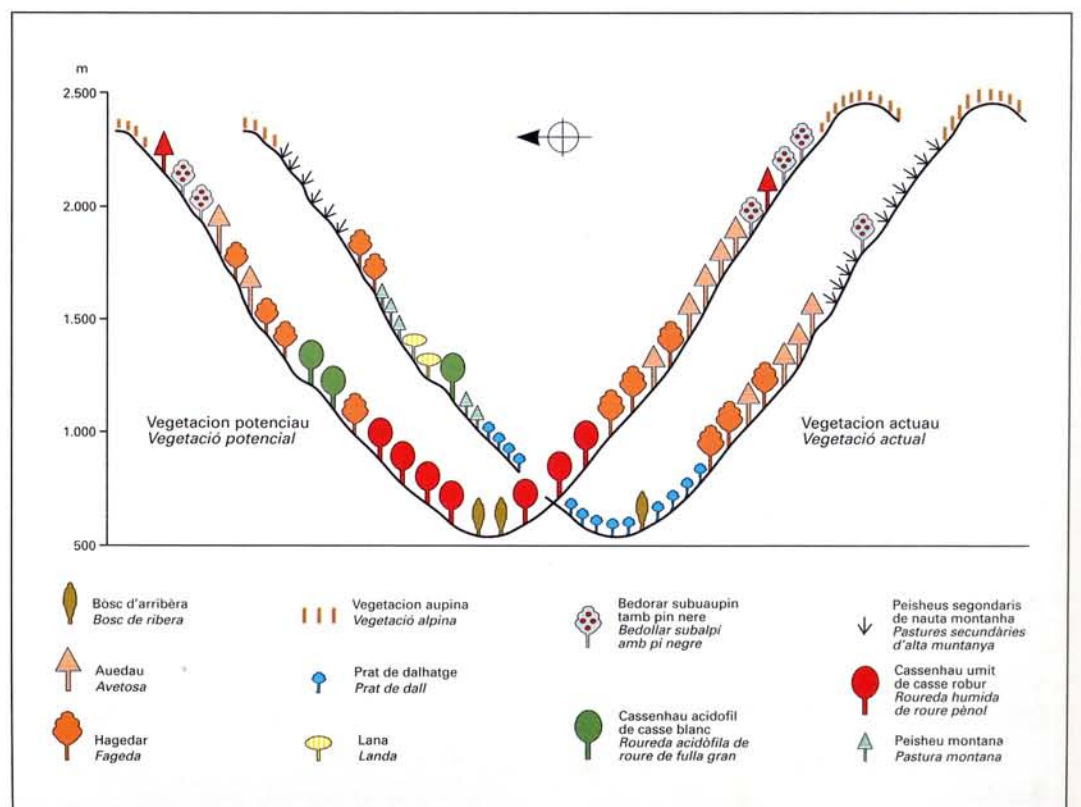
Vegetacion potenciau
Vegetació potencial
(O. Bolòs-J. M. Ninot)

Perfils de vegetacion potenciau e vegetacion actuau en Naut Aran
 Perfils de vegetaci6 potenciau i vegetaci6 actual a l'Alt Aran
 (O. Bol6s-J. M. Ninot)

mestrejant, coma n'ei, en generau, en totes es parts non pas extre-
 madament umeroses des Piren6us. Enes pales doces e enes ombri6s
 h6 esbandides pinarres tamb gau6c (*Saxifrago-Rhododendretum
 pinetosum*), quauqui viatges mesclat tamb auet. Enes pales magres,
 eth madeish pin nere forme poblaments esclarits tamb jos-b6sc
 d'aubarg6r (*Arctostaphylos uva-ursi*) e gimbro (*Juniperus communis
 subsp. alpina*), a maugrat que actuaument son m6s abundius es
 peisheus shuts (*Festucion eskiae*). Pr'amor deth rel6u f6rça escala-
 br6s, en tota era nauta montanha a h6ra import6nci6 era vegetacion
 d'endrets especiaus, coma son es comunautats estacades as lacs e
 as arriuets, es mitans o mieis rocalhosi, eca. Subertot ent6s niv6us
 m6s ens6s mestregen sancerament es airaus ma lhocosi qu'an ua
 vegetacion plan escampilhada, tamb tucs nuds, agulhes, grinches,
 trebolums de rocaus, esbaussi, eca.

Perfils de vegetacion potenciau e vegetacion actuau en Baish Aran
 Perfils de vegetaci6 potenciau i vegetaci6 actual al Baix Aran
 (O. Bol6s-J. M. Ninot)

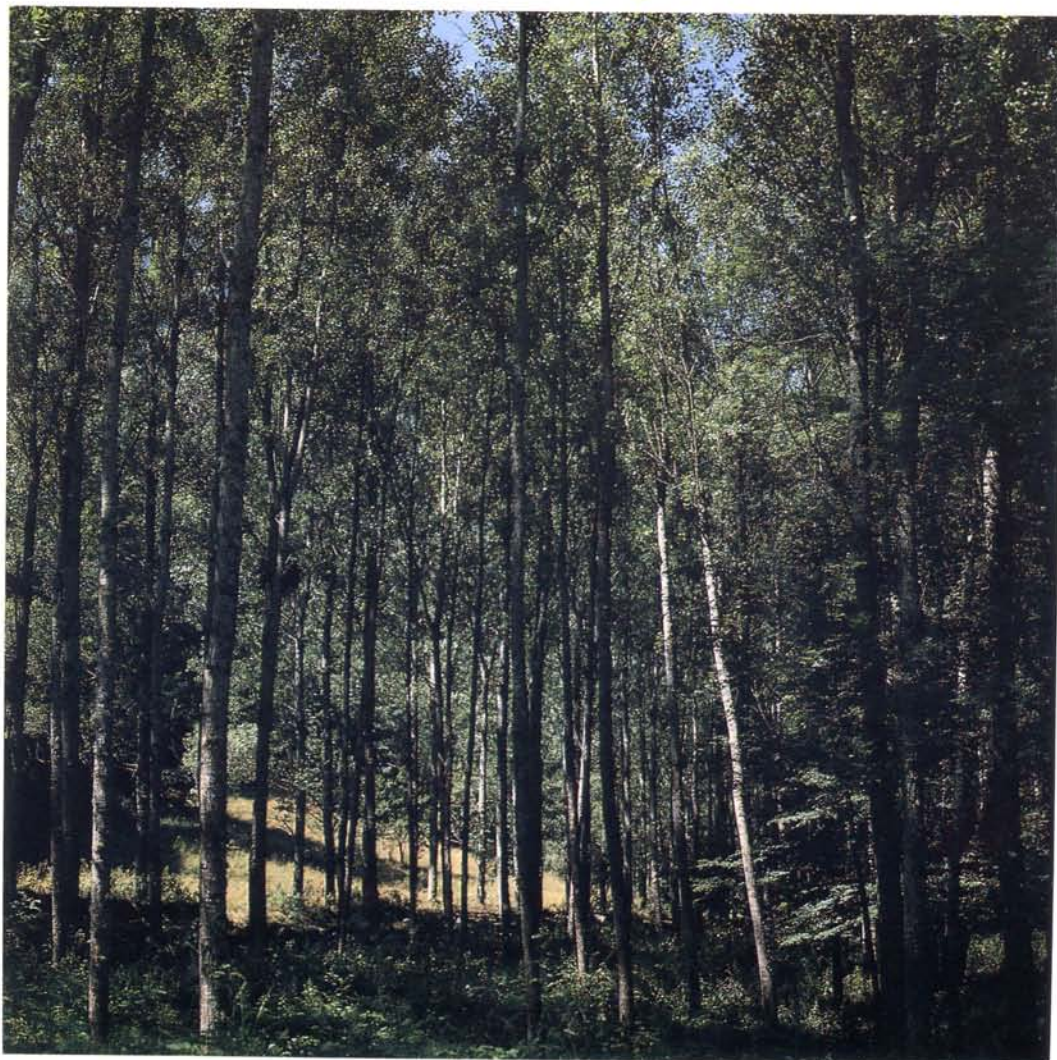

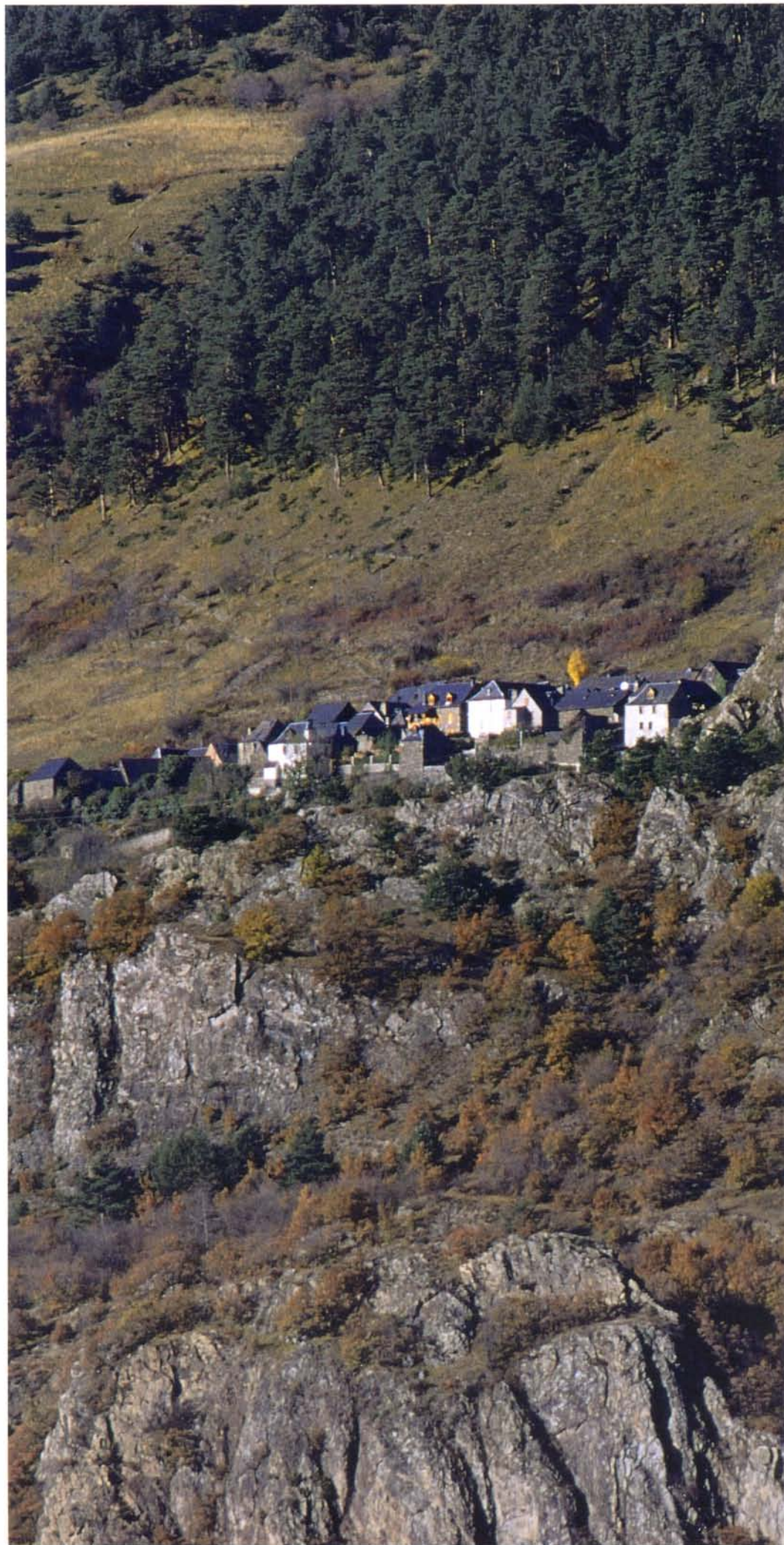
Bosc de Safosta, en Vilac
Bosc de Safosta, a Vilac

que seria el bosc dominant en aquesta orientació. Als caients humits i als peus de vessant aquests boscs acutilifolis alternarien amb bosc caducifoli mixt del tipus de l'Hepatico-Cotyletum, amb freixe de fulla gran (*Fraxinus excelsior*), avellaner (*Corylus avellana*), etc. Però una gran part de la vegetació forestal d'aquest estatge ha desaparegut, sobretot a les solanes, substituïda per pastures diverses i landes, mentre que als fondals s'estén el prat de dall i pasturatges.

Més amunt, als estatges subalpí superior i alpí, les diferències en relació amb la part més occidental de la comarca són poc acusades. Cal remarcar, de tota manera, que la garlanda subalpina de bedolls es redueix molt i que el pi negre passa a ésser dominant, com ho és, en general, a totes les parts no extremament humides dels Pirineus. A les vessants suaus i als obacs fa extenses pinedes amb neret (*Saxifrago-Rhododendretum pinetosum*), alguns cops barrejat amb avet. Als solells eixuts, el mateix pi negre forma poblaments esclarissats amb sotabosc de boixero (*Arctostaphylos uva-ursi*) i ginebró (*Juniperus communis subsp. alpina*), bé que actualment abunden més les pastures eixutes (*Festucion eskiae*). A causa del relleu molt trencat, a tota l'alta muntanya té molta importància la vegetació d'indrets especials, com són les comunitats lligades als estanys i als rierols, als ambients rocosos, etc. Sobretot cap als nivells superiors dominen plenament les àrees rocoses que duen vegetació molt esparsa, amb cims nus, agulles, caos de blocs, pedrusques, etc.

Pibolada
Pollancreda

Cassenhau de casse
pubescent e bòsc de pin roi,
en Vilamòs
*Roureda de roure martinenc
i bòsc de pi roig, a Vilamòs*